

De verbouwing van de Remonstrantse kerk ten behoeve van de Stichting Oude Groninger Kerken

Afgelopen november ondertekenden de Stichting Oude Groninger Kerken en de Remonstrantse Gemeente de eigendomsoverdracht van het kerkgebouw aan de Coehoornsingel te Groningen. De kerk is vervolgens in erfpacht gegeven aan de Stichting Der Aa-kerk Groningen, die als 'dochter' van eerstgenoemde stichting verantwoordelijk zal zijn voor de exploitatie ervan.

Aan de overdracht is langdurig overleg voorafgegaan. De last van het onderhoud van het grote kerkgebouw begon te zwaar te drukken op de 250 remonstranten in Groningen.

Monique Kremer-Brinkhuizen

Niettemin was het voor deze kleine, maar zeer actieve gemeente een hele stap om afstand te doen van het kerkgebouw. In de onderhandelingen met de Stichting Oude Groninger Kerken is overeengekomen dat de remonstranten hun diensten op zondag in de kerk kunnen blijven houden en er ook hun andere kerkelijke activiteiten kunnen ontplooiën. Het gebouw zal nu veel intensiever gebruikt gaan worden. In plaats van een enkele dienst op zondag-

FOTO OMKE OUDERMAN

De Remonstrantse kerk aan de Coehoornsingel, huidige situatie.

ochtend en een aantal kerkelijke bijeenkomsten door de week, zal het er in de nabije toekomst dagelijks behoorlijk druk zijn nu de Stichting Oude Groninger Kerken haar kantoorfuncties hier gaat onderbrengen. Het is de bedoeling de verschillende kerkelijke ruimten ook aan derden te verhuren. De zalen zullen geschikt worden gemaakt voor zakelijk gebruik, zoals bedrijfspresentaties, congressen, workshops en vergaderingen, voor culturele evenementen, waaronder tentoonstellingen, concerten en toneelstukken, en ook voor ontvangsten, recepties en diners.

Bijna veertig jaar na de laatste verbouwing was de kerk aan grondig onderhoud toe, maar de nieuwe gebruiksfuncties van het gebouw vereisen meer dan dat. Voor de 'facelift' van de kerk is de Japanse architect Moriko Kira aangetrokken. Na van 1984 tot 1990 in haar geboorteland te zijn opgeleid, heeft zij haar studie aan de Technische Universiteit in Delft voortgezet. Inmiddels zelfstandig gevestigd, voert haar bureau in Amsterdam projecten uit in met name de Benelux en in Japan. Het werk van Moriko Kira omvat een breed spectrum: woningbouw, stedenbouw, utiliteitsbouw en interieurontwerp. Bekende projecten zijn de recente verbouwingen van het Catshuis in Den Haag en het Von Sieboldhuis in Leiden.¹

Haar veelzijdigheid maken deze architect geschikt voor een ingewikkeld verbouwingsproject als de Remonstrantse kerk. Jur Bekooy, die als bouwkundige van de Stichting belast is met de begeleiding van de werkzaamheden, heeft het werk van Moriko Kira kennis tijdens een lezing leren kennen. Hem trof het toen in het bijzonder dat Moriko Kira bij projecten waar gewoerd moet worden met de ruimte, heel mooie en praktische oplossingen weet te vinden, waarbij zij vanaf het begin ook al verregaand nadenkt over de verfijnde detaillering. Ze gaat erg inventief met de ruimte om. De groepswooning Manazuru in Kanagawa en het buitenverblijf Hakone in Shizuoka te Japan zijn hier goede voorbeelden van, evenals de woningen die zij nu voor het Europapark in Groningen ontwerpt. Deze inventiviteit maakt haar naar zijn mening ook zo geschikt voor de verbouwing van de Remonstrantse kerk. In dit gebouw moeten immers vele functies worden ondergebracht.

Het gebouw mag op het eerste gezicht groot lijken, in het licht van het toekomstige multifunctionele gebruik valt dat behoorlijk tegen – er moet zelfs gewoerd worden met de ruimte. Haar ontwerp is in harmonie met het bestaande gebouw, dat ze in zijn waarde laat: de nieuwe gedeelten hebben een eigentijdse karakteristiek zonder confrontierend te zijn. De vloeiende vorm van de nieuwbouw past prachtig bij de hoekigheid van het bestaande gebouw. Bekooy raakte ervan overtuigd dat zij de juiste architect was voor deze opdracht toen hij zag wat voor oplossingen ze had gekozen in bijvoorbeeld het Von Sieboldhuis in Leiden, waar net als nu in de Remonstrantse kerk hedendaagse functies en technieken in een bestaand gebouw moesten worden ondergebracht.

Voor Moriko Kira lag de uitdaging van dit project in het feit dat het gebouw ook in gebruik blijft als kerk. 'Als je met een voormalige kerk te maken hebt, moeten de mensen die het gebouw op die manier gebruiken, het ook nog als zodanig kunnen ervaren. Tegelijkertijd moet je er ook een kantoor- en een verhuurfunctie in onderbrengen. Dat is een heel spannend gegeven. Wat ik ook heel interessant vond, is hoe je omgaat met een nieuw onderdeel buiten de kerk. Wegens ruimtegebrek was het noodzakelijk om het trappenhuis en de lift buiten de kerk te plaatsen. Een nog belangrijker overweging was dat je anders de structuur van de binnenkant kapot moet maken. De kerk heeft een lange geschiedenis, er is nog maar heel weinig over van de oorspronkelijke elementen. Vooral de structuur van de kerk is nog authentiek. De vraag wordt dan hoe je met een kerkgebouw en een bijgebouw omgaat. Eerst heb ik iets bedacht met baksteen, maar de façade is zo sterk, dat zou de kerk kapotmaken. Daar moesten we dus iets compleet anders doen. We moesten iets bedenken dat bij de kerk hoorde, maar er geen afbreuk aan deed. Oud en nieuw moeten niet als broers naast elkaar staan, maar wel familie van elkaar zijn.'

1 Voor meer informatie over het werk van Moriko Kira zie haar website: www.morikokira.nl

Voorgevel van de Remonstrantse kerk in de toekomst, met aanbouw (architect Moriko Kira).

Bij deze verbouwing zijn veel partijen betrokken: de Remonstrantse Gemeente, de Stichting Oude Groninger Kerken, de Stichting Der Aa-kerk, de architect, een bouwkundige adviesbureau, een constructeur en een bouw-fysisch ingenieur. Over het ontwerp van de architect waren de partijen het vrijwel direct eens. Er is vervolgens een in-spraakavond voor de buurtbewoners gehouden, waarna het ontwerp definitief is vastgesteld. Inmiddels zijn de plannen bij de gemeente ingediend en heeft de aanbesteding plaatsgevonden. De Remonstrantse Gemeente heeft een tijdelijk onderkomen gevonden in de Doopsgezinde kerk aan de Oude Boteringestraat. Tijdens de Open Monumentendag afgelopen september waren de deuren voor het laatst geopend. Behalve een tentoonstelling over de geschiedenis van het gebouw was hier toen ook een presentatie van de plannen van de architect te zien. Alle voorbereidingen zijn nu afgerond en de bouwwerkzaamheden zijn in volle gang.

Het multifunctionele gebruik van het gebouw vraagt om een aantal ingrijpende veranderingen. Zo wordt de galerij van de kerk verbreed en wordt er een extra galerij gecreëerd ten behoeve van de kantoren van de Stichting Oude Groninger Kerken. Voor het trappenhuis met lift wordt, zoals gezegd, een transparant gebouw van hout en glas over de hele hoogte naast de kerk geplaatst. Hierin worden ook de sanitaire voorzieningen en de invalideningang ondergebracht. De kerkzaal zal een grondige vernieuwing ondergaan, evenals de vergaderruimtes en de kosterswoning. In het hele gebouw zullen de modernste voorzieningen worden aangebracht, zodat van het gebouw optimaal gebruik gemaakt kan worden. Verder krijgt het gebouw een spectaculaire bibliotheek die over twee verdiepingen boven de entree van de kerk zal worden geplaatst. Deze bibliotheek zal in de nabije toekomst gaan functioneren als informatiecentrum voor donateurs van de stichting en andere belangstellenden in de Groninger kerken.

Waar mogelijk worden oude elementen van het gebouw in ere hersteld of ingepast in de nieuwe vormgeving. Zo zal het Van Oeckelenorgel uit 1885 worden gehandhaafd. De huidige geverfde voorzetwand wordt vervangen door een linnen bespanning, waarop de aandachtssculptuur van Edu Waskowsky wordt teruggeplaatst. De voorgevel van het kerkgebouw wordt grondig gerestaureerd, waarbij de oorspronkelijke hardstenen trappen in de plaats van de huidige gewassen grindtegels zullen komen. Waarschijnlijk zal ook het hek uit 1883 worden gereconstrueerd. De huidige parkeerplaats krijgt het karakter van een binnentuin. De bedoeling is het gebouw eind 2005 in gebruik te nemen.

Monique Kremer-Brinkhuizen (Akerkhof 2, 9711 JB Groningen) is verhuurcoördinator van de Der Aa-kerk.

Ontwerptekening van de kantoorgalerij ten behoeve van de Stichting Oude Groninger Kerken (architect Moriko Kira).

